

Mészáros János

A tűzvédelmi szakértő változó feladatai az új OTSZ tükrében

Az emberiség fejlődése elválaszthatatlan - egyebek mellett – a technikai fejlődés történetétől. Ugyanez érvényes „kicsiben” hazánk építészetére, a közelmúlt tűzvédelmére és azon belül az építészeti-műszaki tervezés tűzvédelmi szabályozására is. Jelentős változások részesei vagyunk. Mi változik a szakértői munkában?

Gyors változások

A hazai tűzvédelmi szakemberek ma még jelentős részben aktív „ötvenes” korosztályának tagjai számára nélkülözhetetlen kelléket jelentett egykor a tűzvédelemről szóló jogszabályokat egységes szerkezetben megjelenítő a „kék könyv”, valamint a kezdetben kétkötetes, majd a Szabványkiadó által 1987-ben megjelentetett négykötetes „tűzvédelmi” szabványgyűjtemény. De kik használták e könyveket? A jogszabályok értelemszerűen minden magyar állampolgár életére hatással voltak, viszont a szabványok ismerete és alkalmazása csak egy szűk rétegnek – az építészeti-műszaki tervezéssel foglalkozó tervezőknek és az ő tevékenységüket hatósági jogkörben eljárva segítő-ellenőrző „megelőzős” tűzoltóknak kellett részletesebben ismerni. A jogi szabályozás első markánsan új elemeként végre megszületett az 1996. évi XXXI. törvény (tűzvédelmi törvény) amivel az alacsonyabb szintű tűzvédelmi szabályozás is lendületet kapott, azonban a szabványok „állandóságát” csak az Európai Unióhoz történő 2005 évi csatlakozás törte meg. Ettől kezdve aztán felgyorsultak az események. Napjainkra kialakultak és működnek is az építészeti-műszaki tervezésben és a műszaki alkotások megvalósításában aktívan tevékenykedők szakmai kamarái, és szinte követhetetlen tempóban módosul az építésüggyel és a tűzvédelemmel kapcsolatos szabályozás. A kérdések megválaszolása helyett kíséreljük meg áttekinteni és röviden összefoglalni, amire a cím is utal: mik is a tűzvédelmi tervező/szakértő változó feladatai az új OTSZ tükrében?

Hírözön – okok, következmények

Egy „tegnapelőtti” hír: 2011. október 6-án hatályba lépett az „új OTSZ-t felváltó még újabb OTSZ” – azaz a 28/2011.(IX.6) BM rendelettel kiadott Országos Tűzvédelmi Szabályzat. És a „tegnapi” hír: megjelent a Magyar Közlönyben és 2012. január 1-én hatályba is lép az a katasztrófavédelemről és egyes hozzá kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény, mely többek között módosítja – pontosabban kiszélesíti – a tűzvédelmi tervezők/szakértők jogosítványait arra vonatkozóan, hogy mely tervek elkészítésében kell kötelezően közreműködniük, valamint elrendeli azt is, hogy az építészek kamarája (MÉK) és a mérnökök kamarája (MMK) egyaránt **köteles létrehozni a kamara tűzvédelmi tagozatát**. És szinte ezzel egyidejű a hír: az építészkamara tiltakozik az új szabályozás ellen. Miért is? Indokolatlannak tartja az új előírásokat? Meg szeretné óvni az építészeket az ezzel feltehetően együtt járó többletkiadástól? Aggasztja a feladat elvégzésére alkalmas tűzvédelmi szakemberek relatíve alacsony száma? Vagy csupán ki akarja fejezni nemtetszését amiatt, hogy a jogalkotók kihagyták az építészeket a döntésből?

Ki lehet tervező?

Mint az mára a szakmagyakorló építészek, tervező mérnökök és tűzvédelmi szakérok között köztudomású, a 9/2008-as ÖTM rendelet a következő módon fogalmazott:

*„Az építmények építészeti-műszaki tervezése során a tűzvédelmi műszaki kialakítást tűzvédelmi műleírásba, dokumentációba kell foglalni. **Minden terv része a tűzvédelmi műleírás, dokumentáció. A tűzvédelmi műleírás, dokumentáció készítése szaktevékenység,***

azt csak megfelelő szakértelemmel rendelkező személy készítheti, ezért ahol a tűzvédelmi szakhatóság igénybevétele szükséges az építési engedélyezési eljárás során, ott a felelős tervező köteles tűzvédelmi szakértőt (építmények tűzvédelme, építés-, elektromos, gépész tűzvédelmi szakértő) bevonni a tűzvédelmi műleírás elkészítésébe.

Azt, hogy a tűzvédelmi szakhatóság igénybevétele mely esetekben szükséges, az építéshatósági engedélyezési eljárás szabályait meghatározó mindenkorai jogszabály tartalmazza.

Újdonság a 28/2011-es BM rendelettel kiadott OTSZ-ben, hogy a szakértelemmel rendelkezők körét kiszélesíti, mikor így fogalmaz:

*„Az építmények építészeti-műszaki tervezése során a tűzvédelmi műszaki kialakítást tűzvédelmi műszaki leírásba, dokumentációba kell foglalni. **Minden terv része a tűzvédelmi műszaki leírás, dokumentáció. A tűzvédelmi műszaki leírás, dokumentáció készítése szaktevékenység, azt csak megfelelő szakértelemmel rendelkező személy***

készítheti.

A felelős tervező köteles tűzvédelmi szakértőt (építmények tűzvédelme, vagy építés-, vagy elektromos-, vagy gépész tűzvédelmi szakértő) bevonni, vagy tűzvédelmi tervezőt igénybe venni a tűzvédelmi műszaki leírás elkészítéséhez. Vegyipari, olajipari és gázipari tervezés során a szakterületnek megfelelő tűzvédelmi szakértő közreműködése is megengedett. A szakértő, tűzvédelmi tervező a tűzvédelmi műszaki leírást és valamennyi építészeti műszaki tervlapot köteles aláírni.”

A szöveg szerint **változatlanul** minden terv része az a tűzvédelmi dokumentáció, amit csak megfelelő szakértelemmel rendelkező személy készíthet. Ugyanakkor új a szövegben az aláhúzással jelölt szövegrész, mely jelzi, hogy a megfelelő szakértelemmel rendelkező személy lehet szakértő is, de tervező is. Másként: **vagy tervező, vagy szakértő.**

Hogy is van (lesz) ez?

Ma Magyarországon – amennyiben eltekintünk most a külön szabályok szerint tervezhető és létesíthető beépített tűzjelző- és tűzoltó berendezések szaktervezőitől - nincs olyan személy, akinek a mérnöki oklevelében ilyesmi lenne olvasható: tűzvédelmi tervező, tűzvédelmi tervező mérnök vagy szakmérnök. De erre már nem kell túl sokat várni, hiszen immár a második szemeszter végénél járnak a BME tűzvédelmi tervezési szakmérnök-képzés első kurzusára jelentkező kollégák. Amint a négy féléves képzés végén kézhez kapják új diplomájukat, betölthetik azt az űrt, amire az idézett szövegrész is utal. Idővel az újabb kurzusokon még újabb tűzvédelmi tervezők kaphatnak ilyen diplomát és előbb-utóbb helyreállítható lesz a műszaki élet rendje: a sok tűzvédelmi tervező tervez, közülük néhány tapasztalatában és felkészültségében is kiemelkedő kolléga „tűzvédelmi szakértővé válik”. Addig is (feltehetően még jó pár évig) jórészt az OKF által vezetett tűzvédelmi szakértői listán fellelhető tűzvédelmi szakemberek jogosultsága és kompetenciája marad az építészeti-műszaki tervek tűzvédelmi fejezetének elkészítése.

Illetve nem marad, hanem a jogszabályok értelmében bővül is ez a jogosítvány. Mi is az említett bővülés?

Hol kell szakértőt/tervezőt bevonni?

A jogalkotás előkészítője és szakmai felelőse az OKF (Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság). Az eddig megismert OKF álláspont értelmében az építéshatósági engedélyhez kötött tervek és a kiviteli tervek esetében kötelező a tűzvédelmi szakértő/tervező közreműködése, vagyis az egyéb tervek elkészítésébe (pl.: vázlattevé, koncepciótevé, tender tevé, felmérési tevé) nem lesz kötelező megfelelő szakértelemmel rendelkező személyt bevonni. De hangsúlyozzuk ki: nem is tilos! Sőt: bizonyára akad majd olyan feladat, amikor ez erősen ajánlottnak lesz mondható!

Mire kaphat felkérést a tervező/szakértő?

Az építéshatósági engedélyfajták a 37/2007-es ÖTM rendeletet módosító 17/2008-as NFGM rendelet szerint a következők:

- elvi építési engedély
- telekalakítási engedély
- építési engedély (építési vagy továbbépítési engedély, módosított építési engedély), bejelentés tudomásul vétele

- összevont építésügyi hatósági engedély
- bontási engedély, bontás tudomásul vétele
- használatbavételi engedély (végleges, ideiglenes), bejelentés tudomásul vétele
- fennmaradási engedély [végleges, egyben használatbavételi engedély is, meghatározott időre szóló, visszavonásig (meghatározott feltétel vagy határidő bekövetkeztéig) érvényes, fennmaradási és továbbépítési, fennmaradási engedély átalakítási vagy visszabontási kötelezettséggel].

Fentiekén túl új tennivalókat jelenthet a tűzvédelmi tervező/szakértő számára a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről szóló 23/2011-es Korm. rendelet és a témával összefüggő egyéb rendelkezések (például a 37/2007-es ÖTM rendeletet is módosító 10/2011-es BM rendelet).

A továbbiakban próbáljuk meg azt áttekinteni, hogy a konkrét tervezési folyamatban milyen kötelezettségei és milyen feladatai lehetnek a tűzvédelmi tervfejezetet (műszaki leírást) készítő szakembernek.

Első közelítésben a dolog nem okoz nagy nehézséget, hiszen minden jogszabállyal is szabályozott tervféleség esetében pontosan meghatározza a rá vonatkozó jogszabály a terv-tervrész alaki és tartalmi követelményeit. Vegyük sorra ezeket a szabályokat.

Engedélyezési szakasz

Az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról szóló 37/2007-es ÖTM rendelet vonatkozó 1. melléklete felsorolja az építésügyi hatósági engedélyhez vagy bejelentéshez kötött építési tevékenységek körét, az 5. melléklet pedig a következők szerint határozza meg az építészeti-műszaki dokumentáció tartalmát.

„Tűzvédelmi dokumentáció kell - a külön jogszabályban rögzített esetekben -, mely tartalmazza

- a) az építmény megközelíthetőségére,*
- b) oltóvíz-ellátására,*
- c) tűzveszélyességi osztályba sorolására, tűzállósági fokozatára,*
- d) az alkalmazott épületszerkezetek éghetőségi és tűzállósági paramétereire,*
- e) a tűszakaszok elhelyezkedésére, kiürítési számítására,*
- f) épületgépészeti kialakítására, villámvédelmi rendszerére, valamint*
- g) a tűzjelzésre és oltásra*

vonatkozó megoldásokat.”

A „külön jogszabályban rögzített” eseteket az építésügyi hatósági eljárásokról és az építésügyi hatósági ellenőrzésről szóló 193/2009-es Korm. rendelet 5. melléklete határozza meg, mely szerint a tűzoltóság szakhatóságként működik közre az eljárásban az alábbi esetekben:

- *az „A”-, „C” tűzveszélyességi osztályba tartozó épületek,*
- *az „A”-, „B” tűzveszélyességi osztályú helyiségeket tartalmazó épületek,*
- *az 500 m² - szintenkénti összesített - alapterület feletti közösségi helyiséget tartalmazó épület, valamint „D”-, „E” tűzveszélyességi osztályba tartozó ipari, mezőgazdasági és tároló épületek,*
- *minden nagy forgalmú vagy tömegtartózkodásra szolgáló épület, mozgásukban, cselekvőképességükben korlátozott személyek befogadására, elhelyezésére szolgáló helyiséget tartalmazó épületek,*
- *a pinceszintek kivételével a kétszintesnél nagyobb szintszámú lakó- és üdülőépületek építése esetén,*

A következő engedélyezési ügyeknél: elvi építési engedély, építési engedély, összevont építésügyi hatósági engedély, használatbavételi engedély, fennmaradási engedély.

Kivitelezési szakasz

Az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009-es Korm. rendelet 1. melléklete az előbbiekhöz hasonló módon meghatározza a kiviteli tervdokumentáció tűzvédelmi fejezetének tartalmát.

„A külön jogszabályban rögzített esetekben előírt részletes tűzvédelmi munkarész tartalmazza:

- a) az építmény megközelíthetőségét, tűztávolságát,
- b) az építmény oltóvíz-ellátásának biztosítását,
- c) az építmény tűzveszélyességi osztályba sorolását, tűzállósági fokozatát,
- d) a tűzszakaszok elhelyezkedését, a tűzszakasz-határokat és azokon található nyílászárók és átvezetések leírását,
- e) az alkalmazott épületszerkezetek éghetőségi és tűzállósági paramétereit,
- f) a tűzterhelés meghatározását,
- g) a kiürítési feltételek biztosítását,
- h) az épületgépészet és a villámvédelmi rendszer kialakítását, valamint
- i) a hő- és füstelvezetésre, tűzjelzésre és tűzoltásra vonatkozó megoldásokat.”

Itt egy kicsit érdemes megállni és kihangsúlyozni kettő lényeges különbséget. Egyrészt azt, hogy az átfedések ellenére az engedélyezési dokumentációkhoz készítendő tűzvédelmi munkarész tartalmi elemeinek felsorolása nem teljesen azonos a kiviteli tervnél meghatározottakkal, másrészt hogy a „külön jogszabályban rögzített esetekben” kitétel se köthető annyira egyértelműen egy bizonyos jogszabályhoz, mint az az engedélyezési eljárások kapcsán logikusnak tűnt. De csak tűnt, mert konkrét hivatkozás hiányában **minden hatályos előírást** figyelembe kell venni.

Márpedig itt új szabályozásként 2012. január elsején belép a már említett „katasztrófavédelmi törvény”, mely a tűzvédelmi törvényt ekként módosítja:

„**Minden építészeti-műszaki tervdokumentáció része a tűzvédelmi dokumentáció, amely tartalmazza törvény és annak végrehajtási rendeleteiben előírt tűzvédelmi követelményeknek való megfelelés dokumentálását tervekkel és műszaki leírásokkal. Az építészeti-műszaki dokumentáció részét képező tűzvédelmi dokumentációt csak az a természetes személy készíthet, aki rendelkezik a névjegyzéket vezető szerv engedélyével (a továbbiakban: tűzvédelmi tervezői jogosultság).**”

Bonyolítja a helyzetet az is, hogy az OTSZ (a korábbi is és a 2011. október 6-ától már hatályos új OTSZ is) meghatározza a tűzvédelmi tervfejezet (dokumentáció) tartalmi elemeit – a következők szerint.

„Az építésügyi hatósági eljárásokról, valamint a telekalakítási és az építészeti-műszaki dokumentációk tartalmáról szóló

37/2007. (XII. 13.) ÖTM rendelet 5. számú melléklet III. szakaszának 4. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„4. A tűzvédelmi műleírás, dokumentáció, kiürítés terv tartalmazza

- a) az építmény, létesítmény megközelíthetőségére,
- b) a létesítmény oltóvíz ellátására,
- c) a létesítmény, építmény tűzveszélyességi osztályba sorolására, az építmények tűzállósági fokozatára,
- d) az alkalmazott épületszerkezetek tűzvédelmi paramétereire,
- e) a tűzszakaszok elhelyezkedésére,

f) a kiürítésre,
g) az épületgépészeti kialakításra, villamos és villámvédelmi rendszerre,
h) a tűzjelzésre és -oltásra,
i) a hő- és füstelvezetésre és kialakítására, és
j) a tűzterhelés meghatározására
vonatkozó megoldásokat.”

Ha felülemelkedünk a jogosultság és a tűzvédelmi tervfejezet tartalmi elemeit rögzítő szabályozás problémakörén, már csak el kell készíteni az adott tervhez szükséges és megfelelő tűzvédelmi munkarészt. És ezen a ponton már nem nagyon lehet általánosságban vizsgálni a kérdést. Vagy abba kell(ene) hagyni a cikket, vagy – legalábbis egy-egy példán keresztül – a részletekbe bocsátkozva elemezni a tűzvédelmi tervező/szakértő – az új OTSZ előírásai következtében megváltozott - tennivalóit.

Mészáros János, ügyvezető

MÉBArt Bt., Budapest

www.tuzmuvek.hu